

DEODATUS

– a férfi és egy város tört.én.elme –

A lélek tájképei (I–IV)

Az emlékezet helyén történetek állnak. A fények és árnyak feloldják, majd újra összerakják őket, de a repedések nyoma megmarad. Heggek. Íme az ember: szétnyló és összeforrt hegek, a *nincs* és *nem* stigmái, jól láthatóan egybehordva.

„Azt mondják, jó élni itt.”

Mennyit változott a táj!

Bodóhát, Szt. Iván hegye, Látóhegy, Kutyahegy.

Még nem unták meg folyton ugyanazt a helyet.

Az Öregtő egyre zsugorodik. Sokan jöttek, sokfelől.

Betelepült a tó két oldala. Föld kell a jobbágyoknak.

Köz munkából duzzadnak az apátság javai:

Alsó- és Felsőfalu, Mesterrétsziget, Szt. Margit földel...

Malom van tervbe véve, kettő is. Molnárok, halászok,

nádazók jönnek családotul. Ha többen vagyunk, a tél

sem olyan zord. A szomolai harangozó betűvetést tanul.

Már kijelölték az új temető helyét. Mindenki a dolgát teszi,

mint sorsa szabta.

Firminus, az új apát, mestereket invitál Győrből.

A malmok a szívügye. Sokat sűrög. Külön kis

házat épített magának, a kertbe halastavat ásat,

s bele apró, csillogó halakat ereszt. A juhtized

ezüstpénzt fial, abból ekét vesz, és legelől túrja

a földet. Néha Istennel is gondol: hol igát húz,

hol igét hirdet. Keresztel, temet, pörös ügyekben

ókumlál vagy éppen tanít. Az urak, az a néhány,

aki van, szívesen küldik hozzá a gyermekeiket.

„Nekem nincs gyermekem.” „Akartuk, de nem lett.”

„Doktorokat hívtunk, hiába.” „Az ima sem segített.”
„Másokat szolgál a keresztelő medence.”

Évszaktalan a táj. Amióta Ő nincs, nincsenek színek, illatok.
Már nem látni olyan élesen a növények arcát, ahogyan azelőtt.
Talán hangafű nő a hant fölött; a dombon lovak legelnek,
Távolodó szekerek, emlékek és veszett kutyaugatás.
Álmok és jóslatok keverednek a bolyongó szélben.
Egyedül jönni, egyedül menni el. *Előre átélni mindent,
s ha megtörténne mégis, már csak emlékezni rá.*
Nézni az üres eget. Néha ennyi marad a hitből.
„Amit nem mondok ki, bűnös vagyok azért is, tudom.”

Az első pecsét

Vörös bársonyba csavart díszes okmány.
Zsigmond király ad a formaságokra;
üzen kedves városának.
Az okmány tartalmánál fontosabb a kék
és fehér selyemből sodrott zsinóron függő
körpecsét. A város első pecsétje.
1415-öt írunk. Írjunk 1415-öt.
Egy Deodát nevű fiatal nemes adja át
a város elöljárójának, Pál bírónak,
a két jegyző, Márton és Domonkos,
továbbá a tanácsba választott 12 polgár
rezzenéstelen sorfala előtt.

SIGILLUM + CIVITATIS + DE TATA

A körpecsét felirata akár egy hosszú dallam
ereszkedő első sora. Első és állandó.
A többi írák majd más kezek.
Civitas, terra avilium, oppidum, villa –
egyre megy. A lényeg: maga a város.
Rajzoljuk le, amit látunk, szavakkal:
A hasított pajzs jobb mezeje felső vágatában
3 lilium, alsó vágatában nyolc váltogatott sáv;
ahogy még Róbert Károly idején nevezték –
nyolc pólyázat. A pajzs bal oldalán

kis állványra helyezett kettős kereszt.
Tiszta sor. Csak annyiban tér el az említett
Róbert Károly címerétől, hogy az Anjou-liliom
és a „pólyák” nem egymás mellett vannak.
Szép címer. Anno Nagy Lajos király
adakozó kedvéből hasonlót kapott Új-Pest,
Kassa, Telkibánya, Brezno- és Kőrmöcbánya is.
Deodát kinéz a lovagterem tóra néző ablakán.
Örül, hogy megbízatása csak ide, a vizek városába szól.
Olyan érzés fogja el, mintha már járt volna itt valamikor.

Lőrinczy Huba

Ismétlődésbe oltott különbözős
avagy
„...van egy másik világtörténelem is...”

Márai Sándor: *Sirály*

(*Botka Ferencnek*)

Ez a legelső regény, amelynek készültéről följegyzéseket, kommentárokat találhatunk a szerző 1943-ban kezdett (s mindhalálig vezetett) diáriumában. A *Napló* hírt ad a *Sirály* fogantatásáról és megszületéséről csakúgy, mint a „kihordás” gyötrelmeiről és örömeiről, az alkotói műhely gondjairól. Kétségek és bizonyosságok, csüggedések és reménykedések közt hányódva írta ezt a könyvét Márai Sándor, és inkább volt vele elégtelen, mintsem elégedett. Híven beszámol minderről a diárium.

A regénnyel kapcsolatos első bejegyzés a megvilágosodás ujjongó pillanatát rögzíti: „Csodálatos nap, amikor a »Sirály« témája váratlanul teljes formát és alaprajzot kap – mindaz, ami a témában önálló elem volt, a »hasonlóság«, a »titkos társaság«, a háború légköre, egyszerre összeáll kerek és szerves képletbe, mint a kaleidoszkópban a kristályok. Ki segített ebben? Tegnap még köd és zűrzavar volt az egész, ma szerves egész – »csak meg kell írni«. S valóban, most már csak meg kell írni... az elemek érthetetlen és csodálatos összefüggése, magyarázhatatlan kohézió tartja össze az egészet.